

Proposta didàctica

EXPEDICIÓ AL CONGO BWANA NYANI

ALFRED SALA

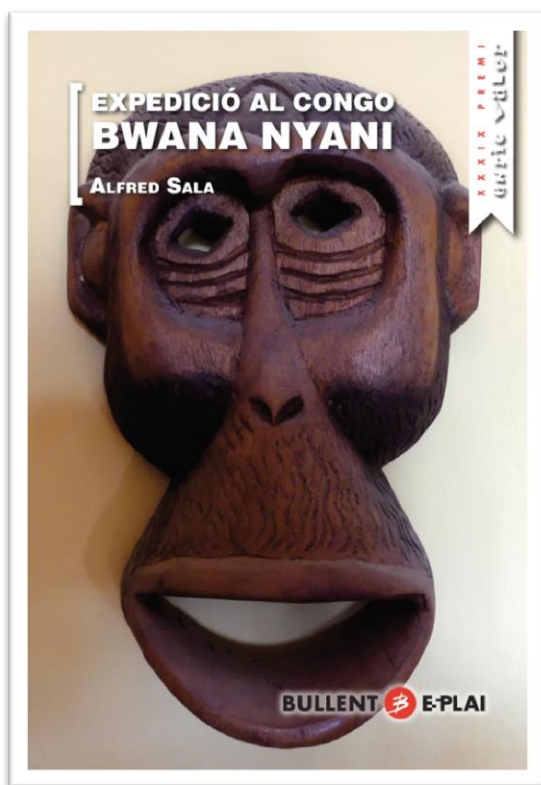

XXXIX PREMI
GRAC VALLER

BULLENT E-PLAI

Realitzada per Maria Cebolla Tormos

SINOPSI

Arnau és un noi de divuit anys que viu amb els pares i dos germans més petits, i que treballa en un taller de reparació de cadires. La seua única il·lusió és arribar al cap de setmana per passar-se les hores mortes assegut al sofà de casa i jugar a la play. Fins que uns coneguts de la família, Mr. Rowlands i la seua filla Mo, li fan una proposta inesperada: una expedició al cor del Congo per fer un reportatge a un primatòleg que investiga en plena selva africana les estranyes morts d'uns ximpanzés. Tot i que, en un principi, no li fa cap gràcia aquella expedició, Arnau acabarà unint-se a l'empresa per viure tota una sèrie d'aventures entre cocodrils, elefants, ximpanzés i caçadors furtius. Amb bon humor i unes espurnes de romanticisme, res serà igual per a Arnau arran d'aquesta expedició.

L'AUTOR

ALFRED SALA (Barcelona, 1961) està casat i té tres fills. És professor de català en un institut. Quan té temps, li agrada estar amb la família i fer sortides al mar o a la muntanya. Quan s'està a casa, acostuma a llegir, a mirar pel·lícules, a traduir còmics i... a escriure. D'escriure, escriu de tot i sobre tot. Així, ha guanyat diversos premis literaris com el Certamen de Poesia Francesc Candel 2001 amb *La talla i el sepulcre*, el Premi Ciutat d'Alaior 2006 amb la novel·la juvenil *Immersió a la prehistòria!*, el Premi Miasma de Relats de Terror 2008 amb *Jo, el vampir* o el Premi Guillem Cifre de Colonya 2017 amb *Una hora al cretaci*. Té, també, diversos contes publicats a la revista *Cavall Fort*. Amb *Expedició al Congo. Bwana Nyani* ha guanyat el 39é premi Enric Valor de narrativa juvenil.

ACTIVITATS PRÈVIES A LA LECTURA

- Què et suggereix la portada d'aquest llibre? Per què creus que hi apareix una màscara?
- A partir dels títols que encapçalen cadascun dels capítols que formen aquesta novel·la, elabora un breu resum sobre quin creus que serà l'argument de la història. Ací els tens:

- 1) Mister Rowlands i la seva filla Mo.
- 2) La cabra nana, el tigre de Sumatra i els herois del dia
- 3) L'Arnau es decideix
- 4) Comença el viatge
- 5) L'expedició es posa en marxa
- 6) Bwana Nyani
- 7) A la recerca del Dr. Samuel Buchinsky
- 8) Els cocodrils del Momboyo
- 9) El doctor Buchinsky, suposo...
- 10) El cercle de ximpanzés
- 11) Els elefants de la selva
- 12) El Congo en armes
- 13) Un vals sobre el Danubi

- Quan acabes amb la lectura de la novel·la *Expedició al Congo. Bwana Nyani*, comprova si s'han acomplert les teues prediccions.

COMPRENSIÓ LECTORA

Després de llegir la novel·la *Expedició al Congo. Bwana Nyani*, és el moment de contestar unes quantes preguntes:

- 1) On i amb qui viu Arnau?
- 2) Quines són les aficions que té Arnau?
- 3) Quina preocupació té Arnau quan li fa el joc de cartes a Mo?
- 4) A què es dedica Mr. Rowlands?
- 5) Quin és el reportatge d'investigació que està a punt d'iniciar Mr. Rowlands?
- 6) On treballa Arnau?
- 7) Qui és Marquitus? Quina relació té amb Arnau?
- 8) Quina sorpresa li prepara Arnau a Marquitus abans d'anar-se'n a Àfrica?
- 9) Quin incident té Arnau amb la policia en l'aeroport de Heathrow? Explica'l.
- 10) Una vegada arriben a l'aeroport de N'Djili i arpleguen l'equipatge, per quin motiu van tardar més d'una hora a arribar a Kinshasa?
- 11) Qui és Mac Closky?
- 12) De camí cap al parc de Salonga per trobar-se amb el Dr. Buckinsky, els expedicionaris fan una parada per a dinar. Quins consells reben dels altres comensals?
- 13) Explica l'episodi d'Arnau amb el mandril.
- 14) Després d'aquesta experiència amb el mandril, com anomenen a Arnau?
- 15) Quan arriben al campament del Dr. Buckinsky, ell no hi és. Havia deixat algun rastre o algun missatge?
- 16) En el poblet de pescadors, què conta la gent més grans als expedicionaris sobre la guerra?
- 17) Quin problema de salut pateix Mo? Com solucionen aquest problema?
- 18) Quins són els ingredients de les hamburgueses?

- 19) Quina teoria té el Dr. Buckinsky sobre les morts dels ximpanzés?
- 20) Explica l'experiència que viuen Arnau i Mo amb un grup de ximpanzés.
- 21) Arnau i els caçadors furtius. Què hi passa?
- 22) Quan els expedicionaris arriben al post dels agents rurals de l'entrada del parc, de què s'assabenten?
- 23) Què hi passa en un dels controls? Com solucionen la situació?
- 24) Ja en l'aeroport de Kinshasa, Arnau i Mo coneixen al coronel Kibme. Quins favors els fa el coronel? Per què?
- 25) Ja en casa i després de dos mesos sense veure's, què hi succeeix entre Arnau i Mo?

ACTIVITATS DESPRÉS DE LA LECTURA

TEMÀTIQUES

Tot seguit, trobaràs algunes de les temàtiques que es tracten en la novel·la. Justifica-ho a partir d'algun fragment del llibre:

- La des gana i la displicència d'alguns joves.
- El *bullying* o l'assetjament escolar.
- La caça furtiva.
- La protecció dels animals.
- L'inici de la segona guerra del Congo (1998).

EPISODIS DE LA HISTÒRIA

Fixa't en les il·lustracions següents. Et recorden alguns dels episodis que es narren en la història? De segur que sí, troba-hi la relació i explica'ls.

ELS PERSONATGES

- Quin és cadascun dels personatges que apareixen en la història?
 1. Mr. Rowlands ☐ El cuiner de l'expedició
 2. El senyor Garcia ☐ Un bruixot
 3. Mampuyu ☐ Un periodista *freelance*
 4. Dr. Buckinsky ☐ Un primatòleg
 5. Mr. Bungo ☐ El guia al parc de Salonga
 6. Kubwa Mchawi ☐ L'amo del taller on treballa Arnau
- Fes una descripció breu de cadascun dels personatges de l'activitat anterior. Quin d'ells t'ha agradat més o menys?
- Al llarg de la novel·la, Arnau i Mo reben noms en suahili per distintes aventures durant l'expedició. Quins són aquests noms?

QUI ÉS FLOQUET DE NEU?

En el capítol 2, Arnau i Mo visiten el zoo de Barcelona i en el recinte de les mones veuen al Floquet de Neu: «Dels mandrils van passar als goril·les, i van veure el Floquet de Neu –"Oh, Snowflake!", va exclamar la Mo–, el goril·la albí». (pàgina 26)

EL POEMA "PODRIES" DE JOANA RASPALL

En el capítol 5, els expedicionaris deixen l'hotel i comencen l'aventura. De camí, amb el quatre per quatre, hi succeeix l'escena següent:

«Hi va haver un moment en què es van haver de parar per un embús. Llavors una noia amb un bebè al coll es va acostar amb la mà estesa demanant diners. Mr Rowlands va abaixar la finestra i li va donar unes monedes. La noia es va allunyar dient repetidament gràcies en francès [...]

La Mo es va mirar l'Arnau.

–No sabem la sort que tenim –li va dir». (pàgina 72)

Ara, llig el poema «Podries» de Joana Raspall. Un poema que és un cant a la solidaritat que ens demana que intentem posar-nos en el lloc dels altres per poder entendre'n les raons. Ací teniu el poema publicat a la revista *Cavall Fort* amb una il·lustració de Sebastià Serra.

Després, visualitza el vídeo en què es recita el poema acompanyat de dibuixos a través d'aquest enllaç:

<https://lletra.uoc.edu/ca/projectes/poesia-dibuixada>

I, per últim, elabora un *collage* amb fotografies que servisca per a denunciar les injustícies que es viuen arreu del món.

LA RECEPTE IL·LUSTRADA

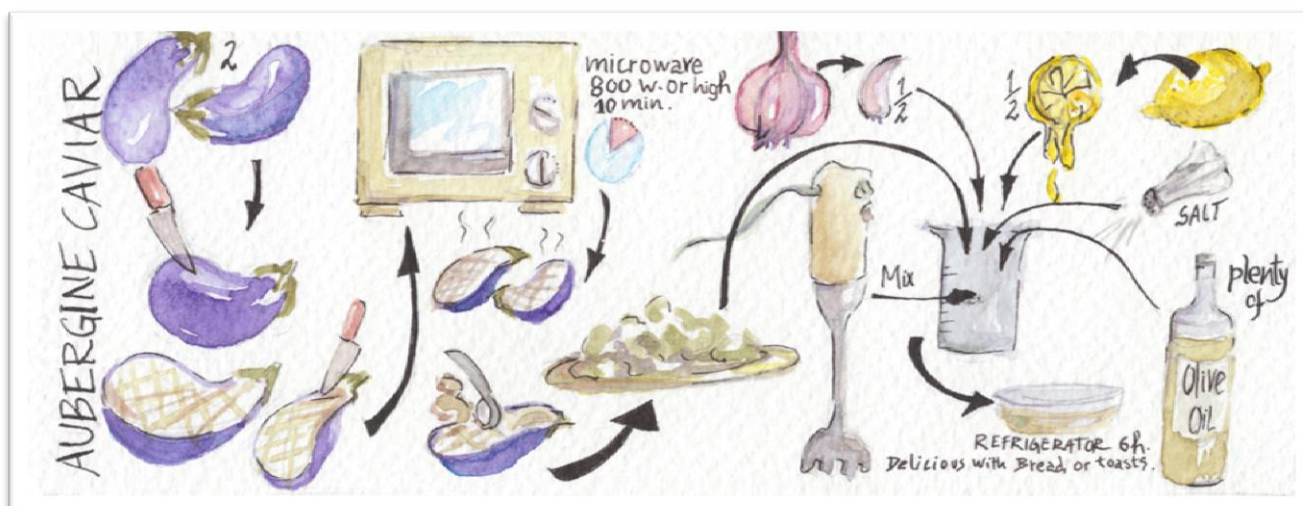
En el capítol 5, els expedicionaris s'aturen en una paradeta de menjar durant el seu trajecte cap al parc de Salonga. Allí mengen un plat típic de la cuina congolesta:

«—Aquest panet és el fufu! —va exclamar en Mampuyu—. Això és el que dinarem avui: sopa de cacauet amb fufu! Plat típic congolès! Molt bo! Nyami-nyami!». (pàgina 74)

Elabora una recepta tradicional del teu poble, ciutat o d'un altre país. Tu decideixes. Recorda que una recepta és un text instructiu i, per tant, has de tindre en compte les característiques d'aquesta tipologia textual.

També pots fer volar la teua creativitat i realitzar una recepta il·lustrada del plat que hages triat. Ací tens un exemple, encara que també pots visitar aquest web on en trobaràs moltes més:

<https://www.theydrawandcook.com/>

REFERÈNCIES LITERÀRIES

En el capítol 6, Arnau i Mo comenten les novel·les que estan llegint cadascú. Es tracta de les novel·les *Matar un rossinyol* i *L'illa del tresor*. Busca informació sobre aquestes dues novel·les i digues breument de què tracten.

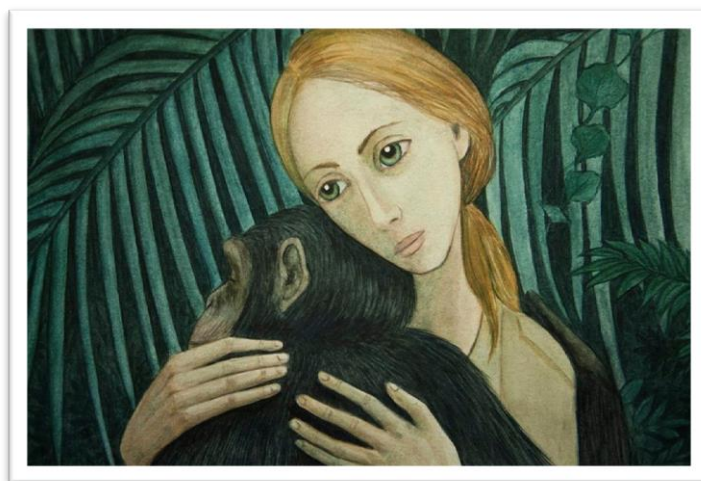
JANE GOODALL I LES MONES

En el capítol 10, el Dr. Buckinsky explica el perquè del seu treball d'investigació al parc nacional de Salonga i menciona a Jane Goodall:

«–Estimada Mo –va dir contundent però amb afecte, el primatòleg–, malgrat la lluita constant de la Dra Jane Goodall i a pesar de les entitats que els protegeixen, el cert és que els ximps estan en clara recessió, i que a més a més moren, per causes desconegudes, en reserves i santuaris. Per això soc aquí». (pàgina 157)

- Qui és la Dr. Jane Goodall? Busca informació en internet i elabora un mural digital. Inclou fotografies i vídeos. Pots distribuir la informació que hi trobes d'aquesta manera:

- ✓ Infantesa
- ✓ Dedicació
- ✓ Objectius del seu treball
- ✓ Curiositats
- ✓ Reconeixements i premis

Il·lustració d'Isabel Ruiz Ruiz

- Durant l'expedició pel parc de Salonga, els expedicionaris es troben amb diferents tipus de mones. Elabora un llistat d'aquelles que hi apareixen i fes una breu descripció.

SOC PERIODISTA

En el capítol 11, Mo bromeja amb Arnau i es fa passar per reportera de la CNN per tal de fer-li una entrevista després de l'episodi amb els caçadors furtius.

- Escriu una notícia sobre Arnau i els caçadors furtius. A continuació, tens uns quants consells per tal de redactar la notícia:

6 preguntes bàsiques	Estructura de la notícia	Altres
• Què? • Qui? • On? • Quan? • Com? • Per què?	• El titular • L'entradeta • El cos • Imatge que acompanye la notícia	• Informació de més a menys important • Objectivitat • Revisa l'estructura i l'ortografia

ELS NENS SOLDATS

En el capítol 12, els protagonistes s'assabenten que acaba d'esclatar una guerra civil i s'esmenta als nens soldats:

«–És una cançó de mort –va dir en Mampuyu–. Saben el que els espera quan arribin aquí segons quins soldats o segons quins rebels. Els assassinaran en massa i convertiran els seus fills en nens soldats». (pàgina 182)

Més endavant, en la pàgina 195, s'explica una de les causes de la segona guerra del Congo que són les disputes per l'accés i el control dels recursos minerals de la zona, especialment el coltan que s'utilitza en la fabricació de telèfons mòbils, tauletes, ordinadors i altres aparells associats a les tecnologies.

- Consulta el següent web per conèixer la història de Messi, un nen soldat de la RD del Congo.

<https://indestructiblesafrica.org/>

- Visiona l'entrevista del periodista danès Frank Poulsen, director del documental *Sang al mòbil* per tal d'entendre la situació que viuen milers de persones al Congo. Després, de veure l'entrevista, contesteu aquestes preguntes:

1. Què és el coltan? Per a què serveix?
2. On i com s'extreuen els minerals? En quines condicions?
3. Quina és la ruta del coltan?
4. Quina és la responsabilitat de les empreses de telefonia?
5. Què hi podem fer nosaltres com a consumidors?

<https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/Signes-dels-temps/Els-mobils-i-les-mines-de-coltan/video/3396070/>

FER UN BODEGÓ LECTOR

Per tal de realitzar aquesta activitat has de seguir els següents passos:

- Fes una fotografia del llibre acompanyada d'una sèrie d'objectes, dibuixos o imatges que es relacionen amb el contingut de la història (almenys 4 o 5).
- Explica el perquè s'han inclòs els objectes en la fotografia.

A continuació, tens un exemple d'un bodegó lector elaborat a partir de la novel·la *Vaig fer la maleta un dia de juny*, de Cinta Arasa.

<http://bullent.blogspot.com/2020/04/repte-de-lectura-amb-fotos-per-joves.html>